Haavard Isfjordings Saga

Translation: Fr. Winkel Horn

Index

Haavard Isfjordings Saga 1
1 1
2 1
3 3
4 4
5 5
6 6
7 6
8 8
9 9
10 10
11 10
12 11
13 12
14 12
15 14
16 15
17 15
18 16
19 16
20 16
21 17
22 18
23 18
24 19

Haavard Isfjordings Saga

1

Denne Saga begynde vi med at fortælle, at ved Isfjorden paa Gaarden Laugabol boede en Mand, som hed Torbjørn Tjodreks Søn. Han havde Godord i Isfjord, var en storættet Mand og en stor Høvding, men ubillig og uretfærdig, og Ingen der i Egnen evnede at sætte sig op imod ham; han røvede Folks Døtre og andre Frænker, beholdt dem hos sig, en Stund og sendte dem saa hjem igjen; somme fratog han deres Gaarde eller jagede dem derfra. Han havde paa den Tid, hvorom her fortælles, taget en ung og højbaaren Kvinde ved Navn Sigrid og sat hende til at raade for sin Husholdning; hun ejede meget Gods, og det skulde staa ude til hende og ikke bruges, saa længe hun var hos Torbjørn. En nær Frænde af hende hed Toralf, en vennesæl men ikke meget anselig Mand, der boede paa Lonsøre; han havde tilbudt at ville tage Sigrid til sig og gjøre hendes Gods frugtbringende, men Torbjørn viste atter der sin Ubillighed, thi han sagde Nej og bød ham ikke tale et Ord om den Sag. Hos Torbjørn paa Laugabol var der to Hjemmemænd, den ene hed Brand, den anden Vak. Brand var stor og stærk, hans Arbejde var om Sornmeren at rejse om og hente til Gaarden, hvad der behøvedes, men om Vinteren røgtede han Gammelkvæget; han var en fredsommelig og vennesæl Mand. Vak var Torbjørns Søstersøn; hans Moder Tordis boede paa Hvaal i Isfjord; hun havde en anden Søn, som hed Skarv; han var stor og stærk og var hos sin Moder og styrede Gaarden; men Vak var en lille fregnet Mand, bidsk og ondskabsfuld i sin Tale, og Torbjørn eggede ham altid til det, som ondt var, saa han blev uvennesæl, og Folk sparede ham ikke, naar de talte om ham. Han tog sig ikke andet til end at gaa ud og ind med Torbjørn, fare med Ærinder for ham, eller naar han vilde have en eller anden Ugjerning gjort.

2

Paa Blaamyr boede der en ætstor Mand ved Navn Haavard, som paa denne Tid var meget gammel; i sin Ungdom havde han været Viking og en stor Kæmpe, og i en af sine Kampe var han blevet meget saaret; et Saar havde han faaet under Knæskallen, og fra den Tid var han halt. Haavards Hustru hed Bjargø; hun var af en god Æt og en dygtig Kvinde. De havde en Søn, som hed Olaf, en dygtig ung Mand, stor af Væxt og fager at se til; de elskede ham begge meget, han var dem ogsaa hørig og lydig. Folk sige, at han har havt Bjørnevarme, thi hvor stærk Kulden var, havde han aldrig flere Klæder paa end Benklæder og en Skjorte, som var stukket ned i dem, selv naar han for af Gaarde. En Høst gik Isfjordingerne op paa deres fælles Græsgange for at samle deres Faar, men de fik kun faa af dem hjem; Torbjørn fra Laugabol savnede tresindstyve Beder, og da Vinteren kom, var de endnu ikke fundne. Noget efter gik Olaf Haavardssøn op paa Græsgangene og rundt omkring paa Fjeldene og søgte efter Faar; han fandt en Mængde, baade dem, som tilhørte Torbjørn og hans Fader og mange andre; han drev dem hjem og bragte hver sine. Af dette blev Olaf vennesæl, saa at alle ønskede ham vel. En Dag drev han Torbjørns Beder ned til Laugabol; han kom just paa den Tid, da Folk sad ved Bordene, og der var Ingen ude; han bankede da paa Døren, og Sigrid, Torbjørns Husholderske, kom ud, hilsede ham venlig og spurgte, hvad han vilde. "Jeg har drevet Torbjørns Beder hid", sagde Olaf, "dem han savnede i Høst." Da Torbjørn hørte, at der blev banket paa Døren, bød han Vak se efter, hvem det var, der var kommet. Vak gik da til Døren og saa’, at Olaf og Sigrid talte sammen; saa sprang han ind bag Døren og stod der, imedens de taltes ved. "Længere behøver jeg da ikke at gaa", sagde Olaf, "nu kan du sige, at Bederne er komne." Hun sagde, at det skulde hun, og bød ham Farvel. Vak løb raabende ind i Stuen, og da Torbjørn spurgte, hvorfor han skreg saadan op, eller hvad der var sket, sagde han: "Haavards Søn Olaf, Tossen fra Blaamyren, er kommen; han har drevet de Beder hid, som du savnede i Høst." "Det var vel gjort", sagde Torbjørn. "Jeg mener dog, der stikker noget andet under", sagde Vak, "thi han og Sigrid har talt sammen hele Morgenen, og jeg saa’ nok, at hun syntes saare godt om at lægge sine Arme om hans Hals." Torbjørn sagde: "Er end Olaf en rask Mand, saa er det dog vel djærvt af

ham at fare slig Skamfærd til os." Det Aar led nu, og Olaf kom jævnlig til Laugabol og traf Sigrid, og de syntes godt om hinanden; der kom da snart det Rygte ud, at han forførte hende. Næste Høst, da Folk igjen gik til Græsgangene, fandt de ogsaa kun faa Faar, og af Torbjørns manglede atter de fleste. Da Folk havde samlet saamange, de kunde, for Olaf ene op paa Græsgangene og søgte vidt og bredt paa Fjelde og Heder og fandt ogsaa denne Gang en Mængde Faar, som han drev ned i Bygden til deres Ejermænd. Han blev da saa vennesæl blandt Bygdemændene, at alle ønskede ham alt Godt, undtagen Torbjørn, der var vred paa ham, baade fordi de andre gav ham saa godt et Lov, og for det, der taltes i Bygden, om at han kom til Sigrid, og Vak sparede sig heller ikke med at sætte ondt for dem hos Torbjørn. Det gik nu atter saa, at Olaf kom til Laugabol med lige saa mange Beder som sidst, og da han kom, var der Ingen ude; han gik da ind i Stuen; der sad Torbjørn Bonde og hans Frænde Vak og mange Hjemmemænd. Olaf gik langt ind i Stuen, helt hen til Bænken, saa satte han sin Øxe mod Gulvet og støttede sig paa Skaftet, men Ingen hilsede ham, og alle vare tavse. Omsider tog han til Orde; "Det er mit Ærinde her, Torbjørn Bonde, at jeg har drevet. dine Beder hid." "Ja, det ved Folk nu, Olaf", sagde Yak, "at du er bleven Faaredriver i Isfjord; vi vide ogsaa dit Ærinde hid, at du vil kræve din Del af Faarene; det har Stav- karle for Skik, og det er ogsaa billigt, at de faar noget Vederlag, om det end kun er ringe." "Ikke er det mit Ærinde", svarede Olaf, "og heller ikke skal jeg komme tredje Gang med dem." Saa vendte han sig og gik; Vak sprang op og vrælede efter ham, men det gav han ingen Agt paa og gik hjem. Saa led det Aar. Om Høsten gik det godt for Folk med at faa deres Faar hjem, undtagen for Torbjørn; han manglede tresindstyve Beder, som ikke var til at finde, og han og Vak lod da det Ord komme ud, at Olaf agtede vel igjen at hente, for at faa en Godtgjørelse, hvis han ikke havde stjaalet dem. - En Kveld sad Olaf og hans Fader ved Bordet; paa Fadet foran dem laa en Skank. Olaf tog den op og sagde: "Det er et umaadelig stort og tykt Ben." "Da tænker jeg dog, min Søn", sagde Haavard, "at det er af vore egne Faar og ikke af Torbjørn Bondes, og haardt er det at taale en slig Fornærmelse." Olaf lagde Benet ned paa Bordet, og det tyktes dem, som sad hos, som han trykkede det imod Bordet, og Benet brast med en saadan Fart, at et Stykke deraf fløj hen i Væggen og blev siddende der. Haavard saa det, men sagde ingenting og smilte blot. I det samme kom der en Kvinde ind i Stuen, det var Torgerd fra Bakke; hun var gift med Tormod, en temmelig gammel Mand, der ikke var synderlig afholdt af andre; de sagde om ham, at han ikke nøjedes med en Ham *), og alle tyktes, at han var slem at have med at gjøre. Haavard hilsede nu Torgerd og spurgte hende om Tidender; hun sagde, at Tormod, hendes Husbond, var død, "men dog ere vi ilde stedte, thi han kommer hver Nat til sin Seng. Nu vilde jeg bede dig, Bonde, yde mig nogen Hjælp, thi mine Folk har altid tyktes, at Tormod var slem at have med at gjøre, men nu er det kommet saa vidt, at de alle vil bort." Haavard svarede: "Jeg er nu over min bedste Alder og ikke i Stand til sligt; men hvorfor gaar du ikke til Laugabol? af Høvdinger kan man vel vente sig, at de strax yde deres Bistand til at skaffe Ro i Herredet?" "Intet godt venter jeg mig der", sagde hun, "jeg er vel fornøjet, naar han blot ikke gjør mig noget ondt." "Saa vil jeg raade dig", sagde Haavard, "at du beder min Søn Olaf derom; det sømmer sig for unge Mænd at prøve deres Mandighed paa sligt; fordum vilde det have tyktes mig selv Gam- men." Hun gjorde da saa; Olaf lovede at følge med hende og bad hende blive der Natten over. Dagen efter fulgte han med Torgerd til Bakke; der var alle Folk uglade. Da de gik til Ro om Aftenen, lagde Olaf sig i en Seng ved den Væg, hvor Døren var; der brændte et Lys derinde; i den øvre Del af Stuen var der lyst, men mørkt i den nedre; Skjorte og Brog beholdt han paa og kastede en Skindkappe over sig. Da det var blevet Nat, kom Tormod gaaende ind i Stuen og rokkede med Hovedet.; han var ikke synderlig gjæstfri, og da han saa’, at der var en Seng optaget, som ikke plejede at være det, gik han hen og greb fat i Kappen. Olaf vilde ikke slippe den og holdt paa den, til de fik Halvdelen hver; Da Tormod nu mærkede, at den, han havde med at gjøre, havde Kræfter, sprang han op paa Bænken ved Sengen; Olaf sprang op, greb sin Øxe og vilde slaa til med den, men Tormod var rappere til at tage ham om Livet; Olaf maatte da tage for sig, og der begyndte nu den skrappeste Kamp. Tormod tog haardt fat, saa at Kjødet gik af, hvor han fik fat, ogsaa gik det meste i Stykker, der kom dem i Vejen. I det samme gik Lyset ud, og det tyktes Olaf, at det gjorde det ikke bedre. Tormod gik drabelig frem, og tilsidst kom de udenfor Huset. Paa Tunet laa der et stort Stykke Drivtømmer, det kom Tormod til at

støde med begge Hælene imod, saa han faldt bagover, og Olaf satte da Knæet paa Maven af ham og drev den Leg med ham saa længe, til han kunde gjøre ved ham, hvad han vilde. Folkene var ganske stille, da Olaf kom ind, og da han gav Lyd fra sig, var de strax paa Benene og fik Lyset tændt; de gned ham nu over hele Kroppen, thi han var ilde tilredt af Tormod, men hver levende Sjæl, som havde Tunge at tale med, sagde ham da ogsaa Tak, og han sagde, at nu tænkte han, at Gjenfærdet ikke skulde gjøre dem Fortræd mer. Olaf blev der nogle Dage og fór saa hjem til Blaamyr. Af denne Daad blev han saare navnkundig omkring Isfjorden og i alle Landets Fjerdinger, men af alt dette øgedes Fjendskabet mellem ham og Torbjørn.

3

Nu er at melde, at der drev en Hval op i Isfjorden. Torbjørn og Haavard havde Forstrandsret paa begge Sider, og man sagde strax, at Hvalen maatte tilfalde Haavard. Begge fore did og vilde have Lovmandens Kjendelse i Sagen; der kom en stor Mængde Mennesker, og det tyktes alle aabenbart, at Haavard maatte have Ret til den. Torkel Lovmand, en klog, men uanselig og upaalidelig Mand, skjønt han var kommen af en god Æt, var ogsaa kommen der, og han blev da spurgt, om hvem den tilhørte; han svarede temmelig lavmælt: "Vist ejer de Hvalen." Torbjørn gik ind paa ham med draget Sværd og sagde: "Hvem, din Usling?" "I, I", sagde han og hængte med Hovedet; Torbjørn brugte da Vold og tog hele Hvalen; Haavard for hjem og var nu ilde tilfreds, men alle tyktes, at Torbjørn nu igjen havde faret frem med Ubillighed og Vold og havde vist sig som en slet Karl.

En Dag gik Olaf til sine Faarehuse, thi det var haardt Vejr den Vinter, og Folk var nødt til at se meget til deres Kvæg, og om Natten havde det været ondt Vejr. Da han vilde til at gaa bort igjen, saa’ han en Mand komme op imod Huset; det var Brand den stærke. Olaf hilsede venlig paa ham, og Brand gjengjældte hans Hilsen. Olaf spurgte, hvorfor han var ude saa sent. "Det er ikke værdt at tale om", sagde Brand, "jeg gik til mine Faar i Morges tidlig, men saa var de drevet ned til Stranden. Nu er der vel to Steder, man kan drive dem op paa, men hver Gang, jeg prøvede paa det, stod der en Mand og spærrede Vejen for dem, saa de løb tilbage imod mig, og saadan er det gaaet hele Dagen lige til nu. Nu vilde jeg roerne, vi skulde følges ad derhen." "Jeg skal gjøre, hvad du beder om", sagde Olaf. De gik da sammen ned til Stranden, men saasnart de vilde drive Dyrene op, saa’ de, at Tormod, Gjenfærdet, som Olaf havde taget Livtag med, stod der og spærrede for dem, saa de løb tilbage. "Hvad vil du nu helst, Brand", sagde Olaf, "jage Dyrene, eller give dig i Kast med Tormod?" "Saa vil jeg vælge det, som vil falde mig lettest", sagde Brand, "og jage Dyrene." Olaf gik da derhen, hvor Tormod stod oppe; der laa en stor Snedrive foran i Bakken; Olaf løb op ad Bakken imod Tormod, men han gjorde Plads for ham, og da han var kommen op, løb Tormod strax til og tog ham om Livet. Olaf tog ogsaa fat, alt hvad han orkede; de brødes længe, og det tyktes ham, at Tormod ikke var bleven bedre at have med at gjøre siden det sidste Livtag. Det gik nu saa, at de begge paa en Gang faldt paa Kanten af Bakken, og de væltede saadan om med hinanden, at de tumlede ned over Snedriven; snart var den ene, snart den anden ovenpaa, til de kom ned til Stranden; da var Tormod underst; det benyttede Olaf sig af og brød Ryggen over paa ham, og saa kunde han gjøre med ham, hvad han lystede; derefter svømmede han ud paa Søen med ham, og langt fra Land sænkede han ham ned paa Dybet. Folk, som siden sejle der forbi, synes, at der er noget usikkert. Olaf svømmede nu i Land, og Brand havde da faaet alle Dyrene op; han takkede derfor Olaf vel, og de fulgtes ad hjem. Da Brand kom hjem, var det langt ud paa Natten. Torbjørn spurgte, hvad der havde sinket ham, og Brand fortalte da, hvordan det var gaaet, og hvordan Olaf havde hjulpet ham. Da sagde Vak: "Ræd er du bleven, siden du roser den Tosse; det er det, han faar mest Ære af, at brydes med Gjengangere." "Ræddere vilde du være bleven ", sagde Brand, "thi du har det meste i Munden ligesom Rævene i Halerne; i ingen Del kan du lignes med ham." De talede herom, til de begge blev vrede. Torbjørn bød Brand ikke at tage sig saa ivrig af Olaf, "ikke skal det blive dig eller nogen anden til Baade at ophøje ham over mig eller mine Frænder."

Vinteren led nu, og da det blev Vaar, taltes Haavard og Olaf engang ved. "Det er nu saa, Frænde", sagde Haavard, "at jeg ikke længere har Lyst at bo Torbjørn saa nær, da vi ikke evne at staa os imod ham." "Lidet skjøtter jeg om, at det skal være min Oprejsning", sagde Olaf, "at jeg skal fly for Torbjørn; dog vil jeg lade dig raade. Hvor vil du saa søge hen?" "Langs Fjorden paa den anden Side er der vidt og bredt Tomter og meget Land, som Ingen ejer; der vil jeg, at vi skulle rejse vort Bosted, og da ere vi nær ved vore Frænder og Venner." Det gjør de da, flytte deres Kvæg og Gods did og bygge sig der en god Gaard, som heder Haavardsstad. De var paa den Tid de eneste Bønder i Isfjorden, som vare Landnamsmænd.

4

Torbjørn red hver Sommer til Tings med sine Mænd; han var en stor Høvding, ætstor og havde mange Frænder. Paa den Tid boede Gest Odlejfssøn paa Hage paa Bardastrand; han var en stor Vismand og fremsynet som faa, han var vennesæl og raadede over mange Mænd. Samme Sommer, som Haavard og hans Søn flyttede bort, red Torbjørn til Tings og bejlede til Gest Odleifssøns Søster. Gest var noget sen til at gaa ind paa dette; han syntes ikke om Torbjørn for hans Ubilligheds og Overmods Skyld, sagde han. Men da mange Mænd understøttede Torbjørns Sag, gav Gest efter, paa det Vilkaar, at Torbjørn skulde love med Haandslag, at han vilde holde op at gjøre Uskjel, lade hver Mand faa, hvad der tilkom ham, og holde Lov og Ret, men holdt han ikke det, skulde Gest have Ret til at hæve Giftermaalet og gjøre Skilsmisse. Det gik Torbjørn ind paa, og Kjøbet blev da sluttet paa det Vilkaar. Torbjørn red nu hjem med Gest til Bardastrand, og der holdtes Brylluppet om Sommeren med et ypperligt Gilde. Da disse Tidender spurgtes til Isfjord, lod Sigrid og hendes Frænde Toralf Bønder kalde til og lod dem værdsætte alt det Gods, hun havde paa Laugabol, og derefter for hun til Toralf paa Lonsøre. Da Torbjørn kom hjem til Laugabol, blev han saare vred over, at Sigrid var borte, lovede de Bønder, som havde vurderet hendes Gods, at det skulde komme dem dyrt at staa, gjorde sig overmaade haard, og tyktes, at nu var han kommet i et Svogerskab, som havde lagt meget til hans Magt.

Den Sommer var Haavard Bondes Kvæg meget uroligt, og en Morgen tidlig, da hans Faarehyrde kom hjem, og Olaf spurgte, hvordan det gik, svarede han: "Det gaar saa, at jeg mangler en Mængde Faar, og jeg kan ikke gjøre begge Dele, baade lede efter dem, som er borte, og passe paa dem, jeg har fundet." "Slaa dig til Taals, min Ven", sagde Olaf, "pas du paa dem, du har fundet; saa skal jeg lede efter dem, der mangler." Dengang var han bleven en rigtig dygtig Mand; han var da 18 Vintre gammel, stor og stærk og fager at se til. Han tog nu en Øxe i Haanden og gik langs med Fjorden, til han kom til Lonsøre; der saa’ han, at alle Faarene vare satte i Land. Han gik nu op til Gaarden og bankede paa. Det var tidligt om Morgenen, men Sigrid kom til Døren og hilsede Olaf vel, og han gjengjældte hendes Hilsen. Da de havde snakket sammen en Stund, sagde Sigrid: "Der kommer et Skib over Fjorden der fra den anden Side; jeg skjønner grant, at det er Torbjørn Tjodrekssøn og hans Frænde Vak; jeg ser deres Vaaben ligge fremme i Stavnen, deriblandt ogsaa Torbjørns Sværd Gunloge, og et af to er nu Tilfældet, enten har han gjort ondt, eller ogsaa har han det i Sinde. Nu vil jeg, Olaf, at du og Torbjørn ikke skulle mødes; længe har det været koldt imellem jer, og ikke tænker jeg, at det er blevet bedre, siden I værdsatte mig Godset paa Laugabol." Olaf sagde: "Ikke er jeg ræd for Torbjørn, saalænge jeg ikke har gjort ham noget Ondt, heller ikke vil jeg løbe langt for ham alene." "Dette er mandig talt", svarede hun, "at du, som kun er atten Vintre gammel, ikke vil tage Flugten for den Mand, som kan maale sig med enhver anden i Kamp; men han har et Sværd, som aldrig standser i Hugget, og jeg tænker ogsaa, at om de træffe dig, vil det gaa, som det aner mig, at den Niding Vak ikke vil sidde rolig hos, medens I slaas." "Jeg har intet Ærinde til Torbjørn", sagde Olaf, "og vil ikke søge dem; men træffes vi, skal du faa at høre om et Manddomsværk, om fornødent gjøres." Sigrid svarede, at hun vilde ikke faa det at høre; saa sprang Olaf op og bød hende leve vel, og hun bød ham fare vel. Saa gik han ned paa Strandbredden, thi der laa Kvæget. Torbjørn og Vak vare komne til Land lige derudfor; Olaf gik da ned til Skibet, tog imod det og trak det op paa Land med Mændene i. Torbjørn hilsede Olaf

vel; han tog imod hans Hilsen og spurgte, hvor han skulde hen. Torbjørn svarede, at han havde i Sinde at træffe sin Søster Tordis, "saa vi kan jo følges ad.. "Det kan ikke lade sig gjøre", sagde Olaf, "thi jeg skal drive mine Faar hjem; sandt blev det, at Faaredriverne i Isfjord er anselige Mænd, om du nedlod dig til at være med til det." "Det bryder jeg mig ikke om", sagde Torbjørn. Paa Strandbredden stod der en stor Tømmerstabel, og ovenpaa den laa der en lang Baadshage, som den ene Ende var brækket af; den tog Olaf op, og med den i Haanden drev han nu Faarene foran sig, og de fulgtes alle ad. Torbjørn gik og talte med Olaf og var meget munter. Olaf mærkede, at de hele Tiden vilde gaa bagefter ham, men det varede han sig for, og de gik ved Siden af hinanden frem forbi Bakkerne; der skiltes deres Veje. Torbjørn vendte sig da om: "Ikke behøve vi at opsætte det, vi have tænkt paa, Vak", sagde han. Olaf skjønnede nu, hvad de havde i Sinde, og gik op i Brinken, men de søgte imod ham nedefra. Olaf værgede sig med Baadshagen, men Torbjørn hug haardt og tidt med Sværdet Gunloge og kløvede Stangen, som var den et Bundt Stilke; dog fik de store Hug, saalænge der var noget igjen af den; men da den var helt hugget op, tog Olaf sin Øxe og værgede sig saa godt med den, at det tyktes dem uvist, hvad Enden skulde blive, og hvordan det vilde gaa dem; alle bleve de saarede. Tordis, Torbjørns Søster, gik ud den Morgen; hun hørte dem slaas, men kunde ingenting se; saa sendte hun sin Skosvend hen for at se, hvad der var paa Færde; han gjorde saa, kom igjen og sagde, at det var hendes Broder Torbjørn og hendes Søn Vak, der sloges med Olaf. Hun gik da ind, fortalte sin Søn Skarv denne Tidende og bad ham gaa derhen og hjælpe sine Frænder. Han svarede: "Jeg er mere til Sinds at hjælpe Olaf imod dem; det tykkes mig ogsaa en Skam, at tre, som kunne hamle op med fire andre, skulle gaa imod en; jeg gaar ikke derhen." "Jeg havde tænkt", sagde Tordis, "at jeg havde to brave Sønner, men sandt er det, som sagt er, at mangt ligger længe skjult; nu ved jeg, at du snarere er min Datter end min Søn, siden du ikke tør værge dine Frænder, og nu skal jeg ogsaa vise, at jeg er raskere Datter, end du er Søn." Dermed gik hun bort, men han blev meget vred, sprang op og greb sin Øxe, løb ud og ned ad Brinken, dertil, hvor de stod og kæmpede. Torbjørn saa’ ham og søgte drabelig frem, men Olaf saa’ ham ikke, og saasnart Skarv var nær nok, hug han Olaf med begge Hænder et Hug imellem Skuldrene, saa Øxen gik dybt i. Olaf var just ved at ville hugge til Torbjørn, og havde hævet sin Øxe, men da han fik Hugget, vendte han sig om; Skarv. fik sin Øxe løs, men Olaf hug ham i Hovedet, saa Hjernen flaktes, og i det samme var Torbjørn kommen ind paa ham og hug ham i Brystet, saa at Olaf ogsaa fik nok til Bane, og de faldt begge. Torbjørn gik derefter hen til Olaf og hug ham tværs over Ansigtet, saa Fortænderne og Kindtænderne faldt ud. "Hvorfor gjør du dette ved den Døde?" sagde Vak; han svarede, at det kunde maaske engang komme dem til Nytte; saa tog han et Klæde og bandt Tænderne ind i og gjemte dem. Derefter gik de op til Gaarden og fortalte Tordis, hvad der var sket; hun blev nu meget sorgfuld over dette og fortrød, at hun havde egget sin Søn saa stærkt; dog sørgede hun for dem og plejede dem, thi de vare meget saarede. Disse Tidender spurgtes nu ud over hele Isfjord, og alle tyktes, at det var stor Skade, at det var gaaet Olaf saa, saadan som de hørte, han havde værget sig. Deri opførte Torbjørn sig ogsaa hæderlig, at han sagde, hvad sandt var, om hvordan det var gaaet, og talte vel om Olaf. De for hjem, saasnart de var i Stand dertil, og Mødigheden var ovre. Torbjørn gik til Lonsøre og spurgte efter Sigrid; der blev da sagt ham, at hun ikke havde vist sig, siden hun gik bort med Olaf hin Morgen; der blev søgt vidt og bredt efter hende, men hun fandtes aldrig. Torbjørn for nu hjem og sad i Ro paa sin Gaard.

5

Nu er at melde, at da Haavard og Bjargø spurgte disse Tidender om deres Søn Olafs Fald, sukkede den gamle Haavard dybt derved og lagde sig til Sengs, og tolv Maaneder i Træk stod han ikke op; om Dagen roede da Bjargø ud paa Søen med Torhal, deres Frænde og Hjemmemand, men om Natten gjorde hun, hvad andet Arbejde der behøvedes. Saaledes gik det nu det Aar, og alt var roligt. Der kom intet Eftermaal i Stand efter Olaf, og det tyktes heller ikke Folk rimeligt, at hans Frænder vilde faa nogen Oprejsning, thi Haavard saa’ ikke ud til at evne noget, mindst imod saa mægtige og ubillige Mænd, som han her vilde faa at gjøre med. En Morgen gik Bjargø til Haavard Bonde og spurgte, om

han var vaagen; han sagde Ja og spurgte, hvad hun vilde. "Det vil jeg", svarede hun, "at du staar op og gaar til Laugabol at kræve Bøder af Torbjørn for din Søn Olaf. Det kan en Mand gjøre, om han end ikke evner at øve Storværker, bruge sin Tunge til at tale det, som kan blive ham til Gavn; heller ikke vil du vist være unøjsom, om han svarer dig velvillig." "Jeg har ikke nogen god Tro til dette", svarede han, "men du skal raade." Saa gjorde Haavard sig rede og for til Laugabol. Torbjørn tog vel imod ham, og Haavard gjengjældte hans Hilsen; saa sagde han: "Det er nu kommet dertil, Torbjørn, at jeg er kommen hid at kræve Bod for min Søn, som du dræbte sagesløs." Torbjørn svarede: "Vitterligt er det, Haavard, at jeg har dræbt mange Mænd, skjønt Folk sagde, de var sagesløse, og ingen af dem har, jeg givet Bøder for; men efterdi du havde en rask Søn, og du tager dig det saa nær, tænker jeg, det er bedst at vise dig nogen Godhed, om den end kun bliver ringe. Herovenfor Gaarden gaar en Hest, som Drengene kalde for Dott; den er graa af Lød, ældgammel og har Saar paa Ryggen; længe har den ligget og ikke kunnet røre sig, men nu har den faaet Hø i nogle Dage, saa nu tænker jeg, den er bedre. Tag du den, om du saa vil, og far hjem med den." Haavard blev rød og kunde intet svare, fór strax bort og var saare vred og ganske nedbøjet; men Vak vrælede efter ham, da han gik ned til sin Baad, hvor Torhal havde ventet paa ham. Saa roede de hjem, og Haavard lagde sig strax til Sengs og stod ikke op i de næste tolv Maaneder. Dette spurgtes nu, og alle tyktes, at nu havde Torbjørn igjen vist baade Ubillighed og Ondskab i dette Svar.

6

Om Sommeren red Torbjørn til Tings med sine Mænd fra Isfjord. Men en Dag gik Bjargø til Haavard. Han spurgte, hvad hun vilde. "Nu mener jeg, du skulde ride til Tings", sagde hun, "og prøve, om din Sag har ændret sig noget." "Det er ikke efter mit Sind", sagde Haavard; "mener du, at jeg ikke er haanet nok af Torbjørn, min Søns Banemand, og at han skal haane mig endnu mere der, hvor alle Høvdinger komme sammen?" "Saaledes vil det ikke gaa", sagde hun, "nu tænker jeg, at der vil være nogen til at hjælpe dig med din Sag; det vil Gest Odlejfssøn gjøre. Gaar det nu, som jeg tænker, at han faar mæglet Forlig imellem dig og Torbjørn, saa at han skal betale dig mange Penge, saa tænker jeg, han lader mange Mænd være hos, og der vil da blive slaaet Kreds om jer, naar Torbjørn udreder Pengene. Gaar det nu saa, førend Pengene er betalte, at Torbjørn gjør noget, som er dig imod eller volder dig Sorg, saa skal du skynde dig bort, saa fort du kan, og føler du dig da raskere, end du kunde vente, saa skal du ikke forliges i denne Sag, thi da er der Haab om, at vor Søn vil blive hævnet, hvor urimeligt det end ser ud; men hvis ikke, da skal du ikke gaa uforligt fra Tinget, thi da vil der ikke blive noget af Hævnen." Han sagde, at han ikke skjønnede, hvad det skulde tjene til; "men vidste jeg, at Olaf kunde blive hævnet; da vilde jeg ikke bryde mig om" hvad jeg saa end skulde gjøre derfor."

7

Derefter gjorde hun ham færdig til Rejsen, og han red sin Vej. Han var meget nedbøjet, da han kom paa Tinget. Alle Boderne vare tjeldede, og alle Mænd komne. Han red hen til en stor Bod, som tilhørte Stejntor paa Øre, en mægtig Mand og stor Høvding, en modig og drabelig Kæmpe. Han stod af Hesten og gik ind i Boden. Stejntor og hans Mænd sad derinde. Haavard gik frem for ham og hilsede ham vel; han gjengjældte hans Hilsen og spurgte, hvem han var. Haavard sagde det. "Er det dig, som havde den navnkundige Søn", sagde Stejntor, "som Torbjørn dræbte, og som Folk siger forsvarede sig saa godt?" Han sagde, at det var ham, "og jeg vilde bede dig, Bonde, om Lov til at være i din Bod, saa længe Tinget varer." "Det maa du gjerne", svarede han, "men vær tavs og bland dig ikke i noget; Svendene holde for det meste meget af at fjase, og du har Sorg i Tankerne, og har kun lidt at staa imod med, gammel som du er og ude af Stand til nogen Ting." Haavard valgte sig nu en Plads etsteds i Boden; der lagde han sig og gik aldrig fra den, talte heller aldrig med nogen om sin Sag, og saaledes led det langt ud paa Tingtiden. En Morgen gik Stejntor hen til Haavard og sagde: "Hvi fór du hid, naar du ligger her som en ufør Mand?" "Jeg havde tænkt at æske Bod for min Søn Olaf", sagde Haavard, "men jeg er ude

af Stand dertil; Torbjørn sparer ikke paa onde Ord og Ondskab." "Nu skal jeg give dig et Raad", sagde Stejntor. "Gaa til Torbjørn og kær din Sag"; jeg tænker, at om Gest hjælper dig, vil du komme til din Ret." Haavard stod da op og gik ud, og meget krum var han; han gik til Gests og Torbjørns Bod og ind i den; Torbjørn var derinde, men ikke Gest. Torbjørn hilsede Haavard og spurgte, hvorfor han kom. Han svarede: "Min Søn Olafs Drab ligger mig saa frisk i Mindet, at det er mig, som var det sket for nylig, og er det mit Ærinde hid, at kræve Bod af dig derfor." Torbjørn svarede: "Det ved jeg gode Raad for; kom til mig hjemme i Herredet, saa skal jeg give dig noget til Trøst, men nu har jeg meget at tage vare paa, nu skal du holde op at mukke." "Hvis du ikke gjør Ende paa det nu", sagde Haavard, "saa har jeg prøvet, at hjemme i Herredet gjør du det heller ikke; jeg havde tænkt at træffe nogen, som vilde støtte min Sag." "Nu skal vi høre nyt, som sjelden spørges", sagde Torbjørn, "han tænker paa at sætte Folk ud paa mig. Gaa din Vej og kom ikke tiere til mig med den Sag, om du vil beholde hele Lemmer." Haavard blev da meget vred, og idet han gik ud af, Boden, sagde han: "Jeg er bleven for gammel nu, men jeg har kjendt de Dage, da det vilde have tyktes mig urimeligt at taale sligt Overmod." Som han gik bort, kom nogle Mænd ham i Møde; det var Gest Odlejfssøn og hans Følge; men Haavard var saa vred, at han neppe saa’, hvor han gik, og han vilde heller ikke tale med Mændene, men gik hjem til sin Bod. Gest saa’ paa ham, idet han gik forbi. Da Haavard kom hjem til Boden, gik han hen paa sin Plads, lagde sig der og sukkede dybt; Stejntor spurgte, hvordan det var gaaet, og han sagde det da. "Det er et uhørt Overmod", sagde Stejntor, "og ventelig vil det blive ham til stor Beskæmmelse, naar Tidens Fylde kommer." Da Gest kom ind i sin Bod, hilsede Torbjørn ham vel. "Hvem var den Mand, der gik ud af Boden for lidt siden?" spurgte Gest. "Hvor kan du, som er saa forstandig en Mand, spørge saa underlig?" sagde Torbjørn, "her gaar mange flere ud og ind, end jeg kan holde Rede paa." Gest svarede: "Denne Mand var ulig andre; han var stor af Væxt og temmelig til Aars; han haltede, men dog saa’ han ud til at være en stolt Karl, og han saa’ mig ud til at være fuld af Sorg og Harme; han var saa vred, at han ikke gav Agt paa, hvor han gik. Jeg tror, at Lykken vil være med ham, og at det ikke vil være alles Sag at have med ham at gjøre." "Det maa have været min Tingmand, den gamle Haavard", sagde Torbjørn. "Var det ikke hans Søn, du dræbte sagesløs?" spurgte Gest. "Jo det var", svarede Torbjørn. "Hvordan synes du, at du har holdt det Løfte, du gav mig", sagde Gest, "da jeg gav dig min Søster til Ægte?" Der var en Mand, som hed Torgils, kaldet Hallassøn efter sin Moder, en berømmelig Mand og meget modig; han var paa den Tid hos sin Frænde Gest, og hans Anseelse var i stadig Tiltagen; ham bad Gest gaa til Haavards Bod og bede ham komme did. Det gjorde Torgils, men Haavard svarede: "Jeg har ingen Lyst til at gaa derhen og igjen taale Torbjørns Overmod og skammelige Tale." Torgils bad ham følge med, "Gest vil støtte din Sag." Saa gik han da, skjønt han var træg til det. Da de kom til Gest, stod han op og gik ham i Møde, bød ham velkommen og gav ham Plads ved Siden af sig. "Nu skal du, Haavard", sagde han, "fortælle mig dit og Torbjørns Mellemværende fra Begyndelsen af." Det gjorde han, og da han endte, spurgte Gest Torbjørn, om det var saa, og han sagde, at der var ingen Løgn i, hvad Haavard havde fortalt. "Har nogen hørt Mage til Overmod?" sagde Gest, "nu vil jeg byde dig tvende Kaar, enten skal hele vor Aftale gaa overstyr, eller ogsaa skal du lade mig alene dømme i eders Sag." Torbjørn valgte det sidste, og de gik da ud af Boden. Gest kaldte en Mængde Folk til; de stod i en Kreds, og inden i den stod der nogle og talte om Sagen. Saa sagde Gest: "Jeg vil ikke dømme dig til at betale saa meget, Torbjørn, som du havde forskyldt, thi saa meget har du ikke; for Olaf dømmer jeg, at der skal gives tredobbelt Mandebod, men for den øvrige Overlast, du har tilføjet Haavard, vil jeg byde dig, Haavard, at du hver Vaar og Høst kan komme til mig; skal jeg da hædre dig med Gaver, og det lover jeg dig, aldrig at lade dig i Stikken, saalænge vi begge leve." Torbjørn sagde: "Det vil jeg da gaa ind paa; Pengene skal jeg betale hjemme i Herredet, naar det passer. mig." "Nej, nu, her paa Tinget, skal du betale dem", sagde Gest, "og udrede dem redelig og rigtig; jeg ska1 udrede én Mandsbod." Den betalte han strax, og med de Penge havde det sin Rigtighed. Haavard satte sig ned og hældte Pengene ud i sit Kaabeskjød; Torbjørn gik da til og betalte lidt ad Gangen, til der var udredet én Mandsbod, saa sagde han, at nu havde han ikke mer. Gest bød ham ikke skyde sig fra det, og Torbjørn tog da et sammenknyttet Klæde, løste det op og sagde: "Vist vil han finde sig rigtig betalt, naar han faar dette med", og saa slog han det i Ansigtet paa

Haavard, saa Blodet flød: "Der har du din Søn Olafs Tænder", sagde han. Da Haavard saa’ Tænderne falde ned i Kaabeskjødet, blev han frygtelig vred og sprang op, saa Pengene fløj til alle Sider; han havde en Stav i Haanden, den satte han en Mand for Brystet, saa han strax faldt bagover og laa længe i Uvid; saa sprang Haavard over Kredsen, saa han ikke rørte ved nogen Mand, og kom ned et godt Stykke paa den anden Side, og derefter løb han hjem til Boden, som om han var en ung Mand. Men da han kom derhen, kunde han ikke tale, kastede sig ned og laa, som han var syg. Gest sagde nu til Torbjørn: "Intet Menneske er dig lig i Overmod og Ondskab, og heller ikke forstaar jeg mig paa at se paa Folk, om ikke du eller dine Frænder engang vil angre dette." Gest var saa vred og rasende, at han strax red fra Tinget til Isfjord og gjorde Skilsmisse imellem Torbjørn og Torgerd. Dette tyktes Torbjørn og alle hans Frænder den største Vanære, men der var intet at gjøre derved, og Gest sagde, at han havde andre og større Beskæmmelser i Vente, som han ærlig havde fortjent. Derefter red Gest til Bardastrand med sin Frænke og meget Gods. Efter Tinget lavede Haavard sig til at fare hjem; han var da ganske stiv i Kroppen. Stejntor sagde til ham: "Trænger du til nogen ringe Hjælp, Haavard, saa kom til mig." Han takkede ham, red saa hjem og lagde sig til Sengs og laa igjen i tolv Maaneder og havde meget Værk i Kroppen. Bjargø gjorde som før og roede hver Dag paa Søen med Torhal.

8

En Dag i Sommeren, da de roede paa Søen, saa’ de et Skib stævne ind igjennem Fjorden og kjendte, - at det var Torbjørn og hans Hjemmemænd. "Nu skulle vi trække vore Fiskesnører op", sagde Bjargø, "og ro Torbjørn i Møde; jeg vil tale med ham. Du skal ro frem langs Siden af Skibet hen til Forstavnen; jeg har noget at tale med Torbjørn om, og imens skal du ro omkring Skibet." De gjorde nu saa. Bjargø hilsede Torbjørn og spurgte, hvor han skulde hen. Han svarede, at han skulde vesterpaa til Vadil, "min Broder Sturla og hans Søn Tjodrek er komne hertil, jeg skal hente dem hjem til mig." "Hvorlænge bliver du borte, Bonde?" sagde hun. "Henved en Uge", svarede han. Torkel havde nu roet omkring Skibet, og da hun havde faaet udrettet, hvad hun vilde, trak de paa Aarerne og roede bort, saa fort de kunde. "Den usle Kvinde", sagde Torbjørn, "lad os strax ro efter dem og dræbe ham og mishandle hende." Da sagde Brand: "Nu sandes det atter, som siges om dig, at du ikke sparer at gjøre ondt; jeg skal da ogsaa hjælpe dem, det bedste jeg kan, saa det skal komme dig dyrt at staa." Men for Brands Ords Skyld, og da de var komne langt bort, holdt Torbjørn sig rolig og sejlede videre. Bjargø sagde: "Rimeligt er det jo ikke, men dog tænker jeg, at min Søn Olaf vil blive hævnet. Vi skal ikke hjem nu." "Hvor vil du da hen?" sagde Torhal. "Nu skal vi fare til min Broder Valbrand", svarede hun. Han boede paa Valbrandsstad, var nu gammel, men havde været en berømmelig Mand; han havde to haabefulde Sønner, den ene hed Torve, den anden Ejulf; begge var dengang unge. Da de kom did, var Valbrand ude paa Græsmarken med mange Mænd. Han gik sin Søster i Møde, bød hende velkommen og bad hende blive der, men hun svarede, at det kunde hun ikke, "jeg skal hjem i Kveld." "Hvad vil du da, Søster?" spurgte han. "Jeg vilde bede dig laane mig dine Vaad." "Her er tre", sagde han, "det ene er gammelt og ikke at lide paa længer, skjønt det har været godt engang, men de to er nye og uprøvede; nu kan du faa det, som du vil, to eller tre." "Saa vil jeg have de nye", svarede hun, "det gamle vil jeg ikke udsætte for noget; hav dem rede, naar jeg sender Bud efter dem." Det skulde han, sagde han, og saa fór de bort." "Hvor skal vi nu hen?" sagde Torhal. "Nu skal vi hen til min Broder Torbrand." Han boede paa Torbrandsstad og var meget gammel; han havde to unge Sønner, Od og Tore, begge haabefulde Mænd. Da de kom did, tog Torbrand vel imod dem og bød dem blive der. Det kunde hun ikke, sagde hun. "Hvad vil du da, Søster", sagde han. "Jeg vilde bede dig laane mig dine Net", sagde hun. "Jeg har tre, det ene er meget gammelt, men de to er nye og har ikke været brugte; vælg nu, som du vil, de to eller dem alle tre." Hun sagde, at hun vilde have de nye, og dermed skiltes de. "Hvor skal vi nu hen?" sagde Torhal. "Hen til min Broder, den gamle Aasbrand", sagde hun; han var den ældste af Brødrene; hans Kone var Haavards Søster; de havde en Søn, som hed Halgrim, ung af Alder, men baade stor og stærk, ikke fager, men mandig at se til. Da Bjargø kom derhen, bød Aasbrand hende velkommen og bad hende blive der, men hun sagde, at hun skulde hjem til Kveld. "Hvad vil du da?"

sagde han, "sjelden søger du til dine Frænder." "Lidet er kun mit Ærinde", svarede hun, "vi er kun slet forsynede med Redskaber til at skjære Tørv med; jeg vilde bede dig laane mig din Tørveøxe." Han svarede smilende: "Her er to; den ene er en stor, gammel og skaaret en, og tykkes nu ikke at du til noget mere, den anden er ny og stor og har aldrig været brugt." Hun sagde da, at hun vilde have den nye, naar hun lod den hente. Han svarede, at det skulde hun raade for. Saa fór de hjem til Haavardsstad om Aftenen.

9

Der led nu nogle Dage, til det tyktes hende rimeligt, at Torbjørn vilde komme vestenfra. Saa gik hun en Dag hen til Haavards Seng og spurgte, om han sov. Han rejste sig overende og kvad en Vise, hvori han sagde, at han ikke havde havt Søvn i sine øjne, siden Olaf blev dræbt. "Det er vist", sagde hun, "at det er en stor Løgn, at du ikke har sovet i tre Aar; men nu er det Tid at staa op og være saa rask, du kan, om du vil hævne din Søn, thi ikke bliver han hævnet i din Levetid, hvis han ikke bliver det i Nat." Men da han hørte, hvad hun sagde, sprang han op af Sengen og ud paa Gulvet; han var da overmaade rørig og havde ikke svært ved at gaa. Han gik hen til en stor Kiste, som var fuld af Vaaben, lukkede den op, satte en Hjelm paa Hovedet og tog en stærk Brynje paa, og det gik let og rask for ham at væbne sig. Torhal udstyrede han ogsaa med gode Vaaben, og da de var færdige, vendte han sig mod Bjargø, kyssede hende og sagde, at nu var det ikke let at vide, naar de skulde ses igjen. Hun bød ham fare vel, "ikke behøver jeg at egge dig til Hævn for vor Søn Olaf, thi jeg ved, at hvor du gaar, er der Iver og Mandighed med i Følge." Dermed skiltes de. Haavard og Torhal gik nu ned til Søen, satte en sexaaret Baad ud og tog til Aarerne; de standsede ikke, førend de kom til Valbrands Gaard; der lagde de Baaden til ved en lang Odde, der skjød ud i Søen. Haavard bad Torhal passe paa Baaden, men selv gik han op til Gaarden; i Haanden havde han et Spyd, et ypperligt Vaaben. Da han kom op paa Marken, var Valbrand og hans Sønner der. Brødrene havde taget deres Klæder af og var ved at samle Høet sammen; Skoene havde de taget af og sat paa Marken ved Siden af sig; det var høje Sko. Valbrand gik Haavard i Møde, bød ham velkommen og bad ham blive der. Han svarede, at det kunde han ikke, "men jeg er kommen for at hente de Vaad, du lovede din Søster at laane os." Valbrand gik da hen til sine Sønner og sagde: "Det er Haavard, eders Maag, som er kommen hid, og han er udrustet, som han havde Storværker for." Da de hørte det, kastede de Riverne og løb hen til deres Klæder; da de skulde til at tage Skoene paa, var de blevne stive i Solskinnet, men de stak saa hurtig i dem, at Skindet gik af Hælene paa dem, og da de kom hjem, var Skoene fulde af Blod. Valbrand gav sine Sønner gode Vaaben og sagde: "Yder nu Haavard god Hjælp, og tænker mere paa Hævnen, end paa hvad der vil følge efter." Derfra for de til Torbrandsstad; Od og Tore var ogsaa snart færdige, og saa for de til Aasbrandsstad. Haavard spurgte efter Tørveøxen, og saa gjorde hans Frænde Halgrim sig rede, til at følge ham. Aasbrand havde en Hjemmemand, som hed Aan; han gjorde en Huskarls Arbejde og var Halgrims Fosterfader; han lavede sig nu ogsaa til at følge med. Da de var færdige, gik de ned til Baaden, hvor Torhal tog vel imod dem; de var nu otte i alt, den ene drabeligere end den anden. Halgrim sagde til Haavard: "Hvorfor fór du hjemmefra, Frænde, uden Sværd eller Øxe?" "Føjer det sig saa vel", sagde Haavard, "at vi mødes med Torbjørn Tjodrekssøn, skal du ikke spørge saa, naar vi skilles, thi jeg tænker at tage Sværdet Gunloge til mig, det er et ypperligt Vaaben." Det ønskede de, han maatte have sagt i en heldig Stund; "der ligger os megen Magt paa, at denne vor Færd bliver værd at tale om." Det var nu ledet langt ud paa Dagen; de stødte da Baaden ud, gik i den og tog til Aarerne. De for over Sundet; det blæste hvast paa Fjorden, saa Bølgerne slog ind over Stavnen, men de roede dygtig til og standsede ikke, før de kom udfor Laugabol. Det var godt at lægge til, thi Torbjørn havde ladet gjøre en god Havn der, og ladet rydde og rense helt ind til Land, saa der var dybt helt ind til, saa at Smaaskibe kunde ligge der, og større med, om man vilde, uden at nogen havde nødig at blive vaad, naar han gik om bord eller fraborde, hvad enten hans Skib var stort eller lille. Der var ogsaa gravet store Hvalfiskeben ned med Enderne faste imellem Stenene i Stedet for Ruller, naar Skibene skulde trækkes paa Land. Ovenfor var der en Banke af Smaasten, og ovenfor den var der et godt beliggende

Skibshus med Døre for; til den anden Side, nedenfor Banken, var der en stor indelukket Bugt. Fra Skibshuset kunde man ikke se ned til Strandbredden, men fra Banken kunde man baade se til Skibshuset og til Strandbredden. Da de kom til Land, sprang de af Baaden, og Haavard sagde: "Nu skulle vi bære Baaden op over Banken til Bugten; vi skulle ogsaa selv blive ovenfor Banken, saa at de ikke strax kunne se os, og lad os nu ikke gaa for hidsig til Værks; Ingen maa springe op, førend jeg siger til." Det var nu blevet meget mørkt.

10

Nu er at fortælle om Torbjørn og hans Stalbrødre, at de var sejlet vestenfra paa deres Skib; der var Sturla og hans Søn Tjodrek, Torbjørn og Vak, Brand den stærke og to Huskarle, og Skuden var svært ladet. De kom til Laugabol den samme Aften i Mørkningen. "Vi vil ikke forhaste os", sagde Torbjørn, "Skuden kan vi lade ligge her i Nat, og vi behøver ikke at tage andet bort fra den end vore Vaaben og Klæder, det er nu godt og tørt Vejr; tag du vore Vaaben, Vak, og bær dem op." Han tog da først deres Sværd og Spyd og bar dem op til Skibshuset. Da sagde Torve: "Lad os nu først tage deres Sværd og ham, som bærer dem." "Nej, lad os vente noget endnu", sagde Haavard; han bad Halgrim gaa hen og tage Sværdet Gunloge og bringe ham det, og da Vak gik ned, løb Halgrim hen og tog Sværdet og bragte Haavard det; han svang det i Luften og rystede Hjaltet. Vak kom nu op igjen; Skjoldene havde han taget paa Ryggen og Staalhuerne paa Armen, paa Hovedet havde han en Hjelm. Da han var kommen op ved Bugten, sprang de til og vilde gribe ham; da han hørte Støjen af dem, skjønnede han nok, at der maatte være Ufred paa Færde, og han vilde da skynde sig hen til de andre med deres Vaaben; men som han drejede sig hastig om, gled Fødderne fra ham paa Kanten af Bugten, saa han faldt i paa Hovedet; Vandet var lavt, men der var meget blødt, og alle Vaabnene tyngede paa ham, saa han ikke kunde rejse sig op, og ingen af dem vilde hjælpe ham, og saaledes endte da Vak sit Liv. Da de saa det, løb de strax ned paa Banken, og da Torbjørn fik øje paa dem, kastede han sig strax i Vandet og svømmede ud. Haavard var den første, som saa det, han skyndte sig strax efter ham og kastede sig i Vandet. Om Brand den stærke er at melde, at han rev et af de store Hvalfiskeben op og drev det i Hovedet paa Halgrims Fosterfader. Halgrim var da kommen ned fra Banken og saa Aan falde; sprang han da til med hævet Øxe og hug Brand i Hovedet, saa han kløvedes ned til Skuldrene; det var i det samme Torbjørn og Haavard sprang i Vandet, og da han saa det, sprang han strax efter dem. Torve Valbrandssøn løb imod Sturla; han var baade stor og stærk og dygtig til at bruge sine Vaaben; han havde ogsaa alle sine Vaaben, og de kæmpede baade længe og mandig.

11

Nu er at fortælle om Torbjørn og Haavard, at de svømmede fra Land et langt Stykke, til Torbjørn kom til et Skjær, der laa derude. Da han kom op paa det, kom Haavard ogsaa til det. Det saa Torbjørn, og da han var vaabenløs, greb han en stor Sten og vilde kaste den i Hovedet paa ham. Da Haavard blev det var, randt det ham i Hu, at han havde hørt sige af Folk, der kom fra andre Lande, at der forkyndtes en anden Tro end her i de nordlige Lande, og lovede han da, at om nogen kunde sige ham, at den Tro var rettere og bedre, vilde han tage ved den, i Fald han fik Sejr over Torbjørn, og saa søgte han af al Magt ind imod Skjæret. Men just som Torbjørn vilde kaste Stenen, gled Fødderne fra ham paa den glatte Klippebund, saa han faldt bagover, men Stenen faldt paa hans Bryst, og han gik fra Sands og Samling; i det samme kom Haavard op paa Skjæret og gjennemborede ham strax med Sværdet Gunloge. Halgrim var da ogsaa kommet op paa Skjæret og saa’, at Haavard hug ham tværs over Ansigtet, saa Fortænderne og Kindtænderne faldt ud. Halgrim spurgte, hvorfor han handlede saa med en død Mand; Haavard svarede: "Jeg mindedes, hvorlunde Torbjørn drev mig Knytteklædet i Ansigtet, og min Søn Olafs Tænder faldt ud deraf, som han havde hugget af med dette samme Sværd." Derefter svømmede de til Land, og det tyktes siden Folk, som talede derom, at Haavard havde vist sig saare mandig, da han svømmede ud paa Fjorden uden at vide af, at der var et Skjær derude, og det var et langt Stykke at

svømme. Som de kom op paa Banken, kom en Mand løbende imod dem med hævet Øxe; han havde en blaa Kofte paa, som var stukket ned i Brogen; de vendte sig imod ham, men da de mødtes, kjendte de, at det var Torve Valbrandssøn, og de hilsede ham da glade. Torve fik nu at vide, at Torbjørn var fældet, og Haavard spurgte, hvad de havde øvet. Torve svarede, at Sturla og Huskarlene vare faldne, "men Aan er ogsaa død." De gik nu op til Skibshuset; der var deres Stalbrødre, som hilsede dem vel. Ejulf Valbrandssøn spurgte, om de ikke skulde dræbe Trællene. Haavard svarede, at det var ingen Hævn for Olaf, at de blev dræbte. "Lad dem være her i Nat og passe paa, at Ingen stjæler, hvad der driver op." Halgrim spurgte, hvad de andre nu skulde tage sig til. "Vi skulle tage Skuden", sagde Haavard, "og alt, hvad der tykkes os noget værd, og fare til Maaneberg og træffe Ljot Kæmpe; slig en Mand er der Hævn i, om det vil føje sig saa." Ljot Kæmpe var en stor og stærk Mand, Torbjørns Broder, og ham lig i alle Dele. De tog nu Skuden og mange Klenodier, som Torbjørn og de andre havde havt, og roede ud igjennem Fjorden imod Maaneberg. "Nu faa vi gaa snildt til Værks", sagde Haavard, "Ljot er forsigtig, thi han er altid udsat for Fare; han lader vaage over sig hver Nat og ligger i et Sengerum med Laas for; der er et Jordhus under Sengen, og til den anden Side munder det ud bagved Husene; han har ogsaa mange Mænd om sig." "Det er mit Raad", sagde Torve Valbrandssøn, "at vi lægge Ild til Gaarden og brænde hver levende Sjæl inde." Haa- vard sagde, at det skulde ikke ske. "Du og Halgrim skulle blive oppe ved Husene og passe paa Udgangen fra Jordhuset, det tror jeg jer bedre til. Der er ogsaa to Udgange fra Gaarden og to Døre paa Stuen; nu skal Ejulf og jeg gaa ind ad den ene, Od og Tore ad den anden, og ind i Stuen, men du, Torhal, skal passe paa Skuden her og værge den mandig, om saa gjøres nødigt." Da han havde ordnet det, som han vilde, gik de op til Gaarden. Der stod et Udbur i Tunet, og der sad en Mand med Vaaben ved Væggen; da de kom nær til, saa' han dem, sprang op og løb hen for at vare om deres Komme. Halgrim gik forrest; han kastede sit Spyd efter ham, og gjennemborede ham der ved Væggen, og han døde strax paa Spydet. Derefter gik de videre, som aftalt var, Torve og Halgrim hen til Udgangen.

12

Haavard gik ind i Stuen; der brændte Lys i den øvre Ende, men i den nedre var der mørkt. Han gik hen til Sengerummet. Det traf sig nu saa, at Konen i Huset ikke var gaaet i Seng endnu; hun var i Stuen og nogle Kvinder hos hende, saa Sengerummet var ikke laaset. Haavard slog med den flade Klinge paa Døren. Ljot vaagnede og spurgte, hvem det var, der gjorde Støj. Haavard sagde det. "Hvad vil du her?" sagde Ljot, "i Gaar blev der sagt, at du droges med Døden." "Først skal du spørge andres Død", sagde Haavard, "jeg kan melde dig dine Brødre, Torbjørns og Sturlas Drab." Da Ljot hørte det, sprang han op, greb et Sværd, der hang over hans Seng, og bød sine Mænd i Stuen staa op og gribe til Vaaben. Haavard sprang da ind i Sengerummet og gav ham et Hug paa venstre Skulder, men Ljot drejede sig saa hurtig, at Sværdet gled af fra Skulderen, flængede Armen og skar den af i Albueleddet; han sprang frem og vilde hugge til Haavard med det dragne Sværd, men da var Ejulf kommen til og hug ham i den højre Skulder, saa Armen gik af, og saa fældede de ham. Der blev nu stor Larm i Stuen; Ljots Huskarle vilde staa op og gribe til Vaaben; Torbrandssønnerne vare da ogsaa komne derind, saa der faldt enkelte Hug og Smaaskrammer. Haavard bød nu Folkene derinde holde sig ganske stille og ingen Fortræd gjøre, "ellers slaa vi hver levende Sjæl ihjel herinde", og det tyktes dem da bedst at ligge stille; faa af dem tog sig Ljots Død nær, skjønt de havde tjent ham. Derefter gik de ud, thi nu vilde Haavard ikke gjøre mere. Torve og Halgrim gik dem i Møde; de vilde have været derind men nu fortalte Haavard dem, hvad der var sket, og de gik da alle ned til Skibet, hvor Torhal tog glad imod dem.Torve Valbrandssøn spurgte, hvad de nu skulde gjøre. "Nu skulle vi søge os nogen Hjælp", sagde Haavard. "Skjønt Hævnen ikke blev saa stor, som jeg vilde ønske, har vi dog ikke nok at stole paa i os selv efter disse Gjerninger; der er endnu mange af Torbjørns Frænder tilbage, som ere anselige Mænd. Rimeligst tykkes det mig at ty til Stejntor paa Øre; han især har lovet mig nogen Hjælp, om jeg trængte dertil." De bade alle ham raade og sagde, at de vilde gjøre, som han vilde, og ikke skilles før, end han havde fundet Raad. Saa stævnede de ud igjennem Fjorden; de trak dygtig paa Aarerne, men Haavard sad for

Styret. Halgrim bad ham kvæde dem en Vise, og det gjorde han.

13

Nu er der intet at melde om deres Færd, førend de kom ud paa Øre; det var just paa den Tid af Dagen, at Stejntor sad ved Bordene med sine Mænd. Fire af de komne gik ind i Stuen, alle med Vaaben, og Haavard gik frem for Stejntor og hilsede ham. Stejntor gjengjældte hans Hilsen og spurgte, hvem han var. Han sagde, at han hed Haavard. "Var det dig, der var i vor Bod i Fjor Sommer?" sagde Stejntor. Han svarde, at det var ham. "Har I set en Mand saa ulig sig selv, Svende", sagde Stejntor, "som han er nu, fra hvad han dengang var? dengang tyktes det mig, som han knap kunde gaa fra Bod til Bod uden Stav, og det tyktes mig rimeligst, at han lagde sig paa Sottesengen, saadan havde Sorgen taget paa ham, men nu tykkes han den djærveste Mand, der bærer Vaaben. Har I nogen Tidende at melde?" "Vi have Torbjørn Tjodrekssøns Drab at melde og hans Brødres, Sturlas og Ljots, og Brand den stærkes, i det hele syv", sagde Haavard. "Det er store Tidender", sagde Stejntor, "hvem har øvet den Daad, at fælde slige Kæmper og Stormænd?" Haavard sagde, at det havde han og hans Frænder gjort. Saa spurgte Stejn- tor, hvor han tænkte at søge sig Støtte efter sligt et Storværk. "Jeg har tænkt, som nu er sket", sagde Haavard "at ty til dig; det tykkes mig, du sagde i Sommer, at om jeg trængte til lidt Hjælp, kunde jeg ligesaa gjerne komme til dig som til andre Høvdinger." "Ikke ved jeg, naar du vil komme til at trænge til stor Hjælp", sagde Stejntor, "naar den, du trænger til nu, kun er ringe; men du kunde mene, at jeg ikke var god til at tage imod dig, naar jeg var sen til det nu; det skal heller ikke være saa. Jeg vil byde dig, Haavard, at være her med dine Stalbrødre, til disse Sager ere afgjorte; ogsaa vil jeg love at føre dem igjennem for jer, thi I se mig ud til, at man staar sig bedst ved at tage sig af jer, og uvist er det, om der er flere Mænd saa .raske som I. Dette er gaaet mere, efter hvad der var fortjent, end efter hvad der var rimeligt." De takkede Stejntor for hans Tilbud; han bad dem lade ham faa deres Klæder og Vaaben og gav dem tørre Klæder. Saa bad han Haavard gaa til Sæde i Højsædet lige overfor hans eget og selv vise sine Stalbrødre til Sæde hos sig. Det gjorde Haavard da; Halgrim satte han ved Siden af sig indadtil, og hos ham Torbrandssønnerne Tore og Od; paa den anden Side sad Torve og Ejulf, Valbrandssønnerne, saa Torhal og saa de Hjemmemænd, der havde siddet der før. Da han satte sig, kvad Haavard en Vise, hvori han sagde, at han vilde ingen Bøder give for disse Drab. "Let er det nu at høre, Haavard", sagde Stejntor, "at det meste gaar efter din Vilje; ogsaa var der nogen Rimelighed i det, om der ingen Eftermaal kom efter saa stærke og mægtige Mænd, som alle de Frænder var, og saadanne Stormænd som der er til Eftermaalet." Haavard sagde, at han tænkte slet ikke paa Eftermaalet, fra nu af bar han ingen Sorg i sit Hjerte, og hvordan end hans Sag endte, vilde det tykkes ham godt. Han var ogsaa saa livlig og glad mod alle, som var han en ung Mand. Disse Tidender spurgtes nu vidt omkring, og de fleste fandt dem næsten utrolige. De blev paa Øre hos Stejntor Bonde; det skortede ikke paa Folk; der var ikke færre end tresindstyve kampføre Mænd; Beværtningen var den bedste, thi Stejntor sparede ikke paa, hvad det kostede. Nu vende vi os bort fra dem, medens de sidde paa Øre i Glæde og Gammen.

14

Paa Rødesand boede der en stor og stærk Mand, som hed Ljot og kaldtes Holmgangs-Ljot, thi han var en stor Holmgangsmand; Torbjørn Tjodrekssøn havde været gift med hans Søster. Ljot var en saare overmodig og ubillig Mand; enhver, som ikke gav ham, hvad han vilde have, fik hans Øxe i Hovedet, saa Ingen kunde kaldes fri og frels paa Rødesand og andensteds vidt omkring. Paa Øre boede der en Mand ved Navn Torbjørn; han var temmelig til Aars, rig, men ikke storsindet; han havde to Sønner, Grim og Torstejn. Ljot og Torbjørn havde en Eng, som de ejede i Fællig, saaledes at hver skulde have den sin Sommer; den var meget værd, thi der løb en Bæk over den i Vaaren; der var rejst Dæmninger, og alt var indrettet paa det bedste. Men Bækken havde sit Løb nedenfor Ljots Gaard, og hver Sommer, naar Torbjørn skulde have Engen, hindrede Ljot ham i at faa nogen Nytte af Bækken, og tilsidst lod

han endogsaa nogle Ord falde om, at Torbjørn slet ingen Ret havde til Engen, og at han ikke skulde vove paa at bruge den. Da Torbjørn hørte det, skjønnede han, at Ljot vilde gjøre Alvor af sine Trusler. Der var kun kort imellem deres Gaarde, og engang traf de sammen. Torbjørn spurgte Ljot, om det var hans Mening, at han vilde tage Engen fra ham. Ljot svarede, at han vilde ikke høre et Ord om den Sag, "heller ikke skal det nytte dig mere end andre at mukke over, hvad jeg vil; gjør nu et af to: enten finder du dig i, at det bliver, som jeg vil have det, eller ogsaa jager jeg dig bort fra din Gaard, og saa faar du hverken Engen eller andre Ting." Da Torbjørn nu kjendte Ljots Ubillighed og havde Penge nok, kjøbte han Engen af ham, for hvad han forlangte, og udredede strax tresindstyve Hundreder, og dermed skiltes de. Da hans Sønner hørte det, blev de ilde til Mode derover og sagde, at det var at rane af deres Arv, at kjøbe, hvad han allerede ejede. Dette spurgtes nu vidt og bredt. Brødrene passede deres Faders Kvæg; Torstejn var dengang tolv Aar og Grim ti. En Dag i Begyndelsen af Vinteren gik de til Fæhuset, thi det havde været stort Uvejr, og de vilde nu se, om alle Dyrene vare komne i Hus. Det traf sig saa, at Ljot var gaaet ned til Forstranden for at se, om der var drevet noget op, thi han tog sig meget af sit Husvæsen. Da Drengene vare Komne til Fæhuset, saa’ de Ljot komme nede fra Søen. "Ser du Holmgangs-Ljot?" sagde Torstejn, "han kommer dernede ved Søen." "Vel ser jeg ham", sagde Grim. "Stor Uret har Ljot øvet imod os og andre", sagde Torstejn, "og jeg har i Sinde at hævne det, om jeg kan faa Ram paa ham." "Det er en taabelig Tale", sagde Grim, "at du vil gjøre slig en Kæmpe som Ljot nogen Fortræd; han er gjævere end fire eller fem voxne Mænd; han er ikke for Børn at have med at gjøre." "Det hjælper ikke, at du søger at faa mig fra det", sagde Torstejn, "jeg vil lige fuldt gaa løs paa ham; men du ligner din Fader og vil finde dig i, at Ljot raner fra dig som fra saa mange andre." "Siden du har sligt i Sinde", sagde Grim, "skal jeg hjælpe dig efter Evne, om det end kun er lidet, jeg orker." "Det er vel saa", sagde Torstejn; "kan hænde det gaar ham, som han har fortjent." De havde smaa men skarpe Haandøxer i Haanden, og stod nu og ventede, til Ljot kom forbi Huset. Han gik forbi dem og lod, som han ikke saa’ dem: i Haanden havde han. en Buløxej men idet han kom paa Siden af dem, hug Torstejn ham i Skulderen; Øxen bed ikke, men Hugget var dog saa tungt, at Armen gik af Led i Skulderen. Da Ljot saa’, at Drengen vilde slaas med ham, vendte han sig om, løftede Øxen og vilde hugge Torstejn med den, men i det samme, han svang den, sprang Grim til og hug Haanden af ham ovenfor Haandledet, saa den faldt til Jorden med Øxen; de lod der nu være kort imellem Huggene, og kort sagt, de slog Holmgangs-Ljot ihjel uden selv at blive saarede; derefter grov de ham ned i en Snedrive og gik deres Vej. Da de kom hjem, stod deres Fader i Døren; han spurgte, hvorfor de kom saa sent, .og hvordan deres Klæder var blevne blodige; de fortalte ham da Ljots Drab. Han spurgte, om de havde dræbt ham, og det vedgik de. "Afsted med jer, I onde Ulykkesfugle", sagde han, "der har I gjort en ulykkelig Gjerning, dræbt den største Kæmpe og vor Høvding. I have handlet saa, at jeg vil miste alt, hvad jeg ejer, men selv ville I blive dræbte, og det er godt nok til jer." Derefter løb Torbjørn bort, ud af Gaarden; Grim sagde: "Lad os aldrig bryde os om det Tossehoved, saa ynkelig som han skriger op; han bærer sig ad som en stor Usling." "Nej, lad os søge ham op", sagde Torstejn, "thi det aner mig, at han ikke er saa vred, som han lader." De gik da til ham; han talte dem nu venlig til og bad dem bie paa ham; saa gik han hjem, og da der var gaaet en liden Stund, kom han tilbage med to sadlede Heste; dem sagde han, de skulde sætte sig op paa: "Jeg vil sende jer hen til min Ven Stejntor paa Øre; bed ham tage sig af jer; her er en Guldring, et stort Klenodie, som I skulle give ham; han har tidt bedt om den, uden at faa den, men nu vil jeg give ham den for eders Skyld." Saa kyssede han sine Sønner og bad dem fare vel og komme igjen i god Behold. Der er nu intet at melde om deres Færd, førend de tidlig om Morgenen kom til Øre. De gik ind i Stuen; den var tjeldet helt rundt; begge Bænkene var fulde af Folk, og det kunde høres, at der var Gammen og Lystighed. De gik frem for Stejntor og hilsede ham vel. Han tog imod deres Hilsen og spurgte, hvem de var. De sagde det, "og her er en Ring", sagde Torstejn, "som min Fader sender dig og sin Hilsen med den, og derom beder han, at du vil give os Ophold i Vinter eller længere, om saa gjøres nødigt", Stejntor tog imod Ringen og sagde: "Har I nogen Tidende at melde? De fortalte da Ljots Drab, og at de havde øvet det. "Her er atter noget mærkeligt", sagde Stejntor, "at to Drenge har faaet Ram paa saadan en Kæmpe som Ljot var; men hvad var Aarsag til det?" De fortalte da, hvordan det hele var gaaet til. "Det vil jeg nu raade jer", sagde

Stejntor, "at I gaa hen for Haavard, den graa Gubbe, der sidder overfor mig, og spørge ham, om han vil tage jer med i sit Følge." Det gjorde de; Haavard tog godt imod dem, spurgte dem om Tidender og lod; som han ingenting havde hørt, og de fortalte ham det da paa det nøjagtigste. Da de havde endt, sprang Haavard op og tog imod dem; han gav dem Plads ved Siden af sig hen imod Døren, og nu sad de alle sammen glade og fornøjede. Disse Tidender spurgtes over bele Rødesand og langt videre omkring. Ljots Lig blev fundet ved Husvæggen, og de kom til Torbjørn og spurgte ham. Han nægtede ikke, at hans Sønner havde dræbt ham; men efterdi Ljot var uvennesæl, og Torbjørn sagde, at han var bleven vred og havde jaget Drengene bort, som hans Hjemmemand sandede med ham, blev der intet Eftermaal, og Torbjørn sad i Ro paa sin Gaard.

15

Nu tage vi ved der, hvor de alle sad og levede godt paa Øre. Det blev bekosteligt for Stejntor, saa mange Mennesker han havde hos sig, og saa statelig han holdt det. I Odderdal boede der en Mand, som hed Atle og var gift med Stejntors Søster Tordis. Han var en uselig lille Mand, og saa er sagt, at med hans Sind var det ligesaa, skjønt han var kommen af Storfolk; han var saa rig, at han knap vidste Tallet paa sine Penge, og det var ogsaa for den Sags Skyld, han havde faaet Tordis. Gaarden i Odderdal laa langt fra Alfarvej, paa den anden Side af Fjorden lige overfor Øre. Atle nænte ikke at holde Folk til at arbejde for sig; han sled selv i det, alt hvad han orkede baade Nat og Dag. Han var ogsaa saa sær, at han ikke vilde have noget at gjøre med andre Folk, hverken gode eller onde. En god Husholder var han og havde et Udbur, hvori der var alskens gode Sager, store Stabler af Kjød, Fisk, Ost og alt, hvad der skulde til; der havde han sat sin Seng op, og der laa han og Tordis hver Nat. En Morgen stod Stejntor tidlig op; han gik hen til Haavards Seng, rørte ved hans Fødder og bad ham staa op. Haavard sprang strax op og ud paa Gulvet, og saa stod ogsaa alle hans Stalbrødre op, thi de havde for Skik, at naar en skulde etsteds hen, gik alle de andre med. Da de var færdige, gik de alle ud paa Tunet, hvor Stejntor stod med nogle Mænd. "Vi er rede til at følge dig", sagde Haavard, "hvorhen du vil; vi ville gjerne gaa med dig i ondt som i godt; men min Anseelse kræver, at jeg ikke følger, uden jeg ved, hvorhen det gaar." "Jeg vil hen til min Maag Atle", sagde Stejntor "og saa’ gjerne, at I fulgte mig paa Vej." De gik da ned til Søen; der laa den Skude, de havde taget fra Torbjørn; de satte den ud, tog til Aarerne og roede over Fjorden, og Stejntor tyktes, at de tog godt fat, hvad det saa gjaldt. Den samme Morgen stod Atle tidlig op; han havde en hvid Kofte paa, kort og snever; han var ikke hurtig til Bens og baade uselig og grim at se paa, skaldet og huløjet. Han gik ud og saa’ efter Vejret; det var koldt og frøs stærkt. Han saa’, at der kom et Skib over Fjorden paa den anden Side, og at det allerede var nær ved Land; kjendte han da sin Maag Stejntor, og det blev han ikke vel til Mode ved. Paa Tunet, mere ud ad Marken til, var der en indhegnet Plads; der stod en Høstak, samlet sammen fra alle Sider; den Udvej fandt Atle da paa, at han løb hen og væltede Stakken over sig, og der laa han. Stejntor og de andre kom nu til Land og gik op til Gaarden; da de kom til Udhuset, sprang Tordis op og bød sin Broder velkommen; det var sjeldent at se ham der, sagde hun. Han spurgte, hvor hans Maag Atle var henne, og da hun sagde, at han var gaaet ud for lidt siden, bad han de andre søge efter ham; de gjorde saa, men kunde ikke finde ham. "Hvad vil du os, Frænde ?" sagde Tordis. "Jeg havde tænkt", svarede han, "at Atle skulde give eller sælge mig nogle Levnetsmidler." "Ikke har jeg mindre at sige end Atle", sagde Tordis, "du skal faa, hvad du vil have." Han takkede for Tilbudet, og saa tømte de Udburet og bar ned paa Skuden, hvad der var, til den var ladet; det var alskens Fødevarer. "Nu skal I ro hjem med Skuden", sagde Stejntor, "men jeg vil blive her hos min Søster; jeg har Lyst til at se, hvordan Atle vil tage sig i det, naar han kommer tilbage." "Det, mener jeg, er ingen Nytte til, Frænde", sagde Tordis, "du vil ingen Morskab have af at høre paa ham; dog skal du raade; men det skal du love mig, at du vil være ligesaa gode Venner med Atle som hidindtil, hvad han saa siger eller gjør." Det lovede Stejntor; hun skjulte ham da bag et Tæppe, saa Ingen kunde se ham. Men de andre for hjem paa Skuden; de havde meget haardt Vejr paa Fjorden og fik meget Vand ind, førend de naaede til Land.

16

Da Atle, som laa under Høstakken, saa, at de var borte, kom han frem, og han var da saa stiv i Kroppen, at han neppe kunde staa paa sine Ben; saa slæbte han sig hjem til Udhuset, og hver Tand klaprede i Munden paa ham. Han gjorde store Øjne, da han saa', at Buret var tomt. "Hvad er det for Ransmænd, her har været?" sagde han. "Ingen har ranet her", sagde Tordis, "men min Broder Stejntor har været her med sine Mænd, og ham gav jeg, hvad du siger er ranet." "Det et det, jeg mest angrer", sagde Atle, "at jeg tog dig, og uselt er jeg gift; jeg ved ingen værre Mand end din Broder Stejntor, eller større Ransmænd end dem, som følge ham; nu har de taget alting her fra mig, stjaalet og ranet det, saa vi kan gaa ud og tigge." "Aldrig vil det skorte os paa Gods", sagde Tordis, "gaa nu i Seng og varm dig hos mig, du ser mig ud til at være meget forfrossen." Han krøb da i Seng til hende. Stejntor tykkes, at hans Maag ikke ser meget anselig ud; paa Benene havde han ingenting, men over Hovedet havde han trukket en Kofte, som ikke naaede synderlig langt ned. Da han var kommen i Seng, lod han Munden dygtig løbe, skjældte en Tidlang paa Stejntor og kaldte ham en Ransmand. Saa tav han en Stund, og da han var bleven varm, sagde han: "Det maa jeg dog sige, at i dig har jeg en stor Skat, og sandt at sige er slig en statelig Mand som min Maag Stejntor neppe at finde; ogsaa er det vel anbragt, som han har faaet; det er ligesaa godt, som om jeg selv havde det i Forvaring." Han blev nu længe ved at lovprise Stejntor. Stejntor gik da frem til Sengen, og da Atle saa' ham, stod han op og bød ham velkommen. "Hvordan synes du om, at vi har tømt Buret, Atle?" sagde Stejntor. "Det er nu min Mening", sagde Atle, "at det er bedst anbragt, som du faar; jeg vil ogsaa byde dig at tage af mit Gods alt, hvad du vil, thi her skorter ikke paa det; du har ført dig op, som det sømmer sig en Høvding bedst, og taget dig af Mænd, som har hævnet deres Sorger; du tænker vel ogsaa at føre det til Ende som en Stormand." Stejntor sagde: "Det vil jeg bede dig om, Atle, at du ikke fører dig saa uselt op som hidindtil; tag dig sammen, hold Folk til at arbejde for dig og vær omgjængelig mod andre Folk; jeg ved, at du er ingen Stakkel, om du end lader saa, fordi du nu har Lyst til det." Det lovede Atle, og Stejntor for da hjem; han skiltes fra ham med megen Venlighed og kom hjem til Øre. Han tyktes at have gjort en god Rejse; de var nu hjemme, mens Vinteren led, og der holdtes alskens Lege.

17

Der var en Træl der paa Øre, som hed Svart, en stor og stærk Mand, saa stærk: at de sagde, han havde fire Mænds Kræfter; han var til stor Nytte paa Gaarden, thi han arbejdede meget. En Dag lod Stejntor ham kalde til sig og sagde: "De vil, at du skal være med i Legen i Dag, thi vi mangler en Mand." "Det skulde du ikke bede mig om", sagde Svart, "thi jeg har meget at gjøre; jeg tænker ogsaa, at dine Mænd kke vil gjøre Arbejdet for mig; dog skal jeg gjøre det, naar du vil have det." Halgrim og Svart skulde da lege sammen, og det gik ikke bedre end saa, at hvergang de brødes, faldt Svart, og hvergang han faldt, røg Skoene af ham, og det sinkede ham meget at binde dem; saaledes gik det længe, og de raabte og lo meget deraf. Legen gik ypperlig. Halgrim var dengang atten Aar gammel, og det tyktes rimeligst, at han vilde blive en udmærket Mand, naar han blev fuldvoxen. Vinteren led nu; uden at der skete noget, til de lavede sig til at fare til Tings. Stejntor sagde, at han vidste ikke, hvad han skulde gjøre med Haavard og hans Stalbrødre, han vilde ikke have dem med til Tings, men det tyktes ham heller ikke godt at lade dem blive hjemme imens. Faa Dage før Tinget taltes han og Atle ved. Atle spurgte, hvad han vilde gjøre med de Mænd, der havde Ophold hos ham, i Tingtiden. Stejntor svarede, at han Vidste ikke, hvor han skulde sende dem hen saaledes, at de kunde være i Sikkerhed, "hvIs du ikke vil tage imod dem?" Atle svarede: "Jeg skal gjerne tage imod dem." "Det, gjør du vel i", sagde Stejntor. "Jeg skal gjøre din Vilje, saa vidt min Evne strækker til", sagde Atle. "Det stoler jeg ogsaa paa", svarede Stejntor.

18

Haavard og hans Mænd fulgte da med Atle. Da de kom til Odderdal, tog han imod dem med aabne Arme; det skortede slet ikke paa noget, og han gjorde et ypperligt Gilde for dem; de var ti vaabenføre Mænd, Atle lod Udburet rydde og satte deres Senge op der, hængte deres Vaaben der og sørgede for alt paa det bedste. Stejntor bød imidlertid Mænd op; det skortede ham ikke paa Venner og Frænder, han var ogsaa i Svogerskab med Høvdinger. Han red til Tings med tre Hundrede Mænd, og de var alle hans Tingmænd, Venner, Frænder og Maage.

19

Toraren hed en Mand, som var Godordsmand vester omkring Dyrefjord, en stor Høvding og noget til Aars; han var en Broder til Tjodrekssønnerne Torbjørn og Ljot, men langt klogere og sindrigere end nogen af dem. Han havde spurgt disse Tidender om hans Brødres og Frænders Drab og tyktes, at der var hugget ham nær, og at han ikke kunde sidde stille ved det, da han var nærmest til Eftermaalet. Førend de skulde ride til Tings, stævnede han da Folk i Dyrefjord til sig og ligesaa sine andre Venner og Frænder. Dyre hed en Mand, som var den næststørste Høvding der og Torarens gode Ven; han havde en Søn ved Navn Torgrim, som var voxen paa den Tid, da disse Tidender tildrog sig, en stor og stærk Mand, saare klog og troldkyndig, saa at han gjorde mange Ting med Galder. Toraren fremsatte nu denne Sag for sine Venner, og blev de da enige om, at Toraren og Dyre skulde ride til Tings med to Hundrede Mænd, og Torgrim Dyressøn tilbød sig at slaa Haavard og alle hans Frænder og andre Stalbrødre ihjel; han havde hørt, sagde han, at Stejntor paa Øre havde givet dem Ophold Vinteren over og lovet dem at skaffe dem Lov og Ret i deres Sag imod dem, som havde Eftermaalet imod dem. Han vidste, sagde han, at Stejntor var redet hjemmefra med en stor Mængde Mænd, og at de andre var komne til Odderdal til Stejntors Maag, den Usselryg Atle, "og der vil ikke være noget i Vejen for at slaa dem ihjel den ene efter den anden." Det blev man da enig om, og Torgrim red hjemmefra med atten Mænd. Der er intet at melde om deres Færd, førend de kom til Atles Gaard i Odderdal; de kom der en Morgen tidlig og red ind i en liden Dal, saa at man ikke kunde se dem fra Gaarden. Der bød Torgrim dem at staa af Hestene; han var saa søvnig, sagde han, at han ikke kunde sidde. op længere. De gjorde, som han bød, og lod Hestene græsse, men Torgrim bredte en Kappe over sit Hoved og sov, og han lod ilde i Søvne.

20

Nu er at fortælle, hvad de tog sig til hjemme i Odderdal. De sov i Udburet den Nat som sædvanlig, men om Morgenen vaagnede de ved, at Atle lod ilde i Søvne saa stærkt, at Ingen kunde sove derfor, thi han kastede sig omkring i Sengen, stønnede og slog ud baade med Arme og Ben, indtil Torve Valbrandssøn sprang op og vækkede ham og sagde, at ingen af dem kunde sove for den Uro, han gjorde. Atle satte sig op i Sengen og strøg sig over det skaldede Hoved. Haavard spurgte, om han havde drømt noget. Han havde saa, sagde han; "det bares mig for, at jeg gik ud af Udburet, og saa saa’ jeg atten Ulve komme løbende søndenfra over Marken, og foran dem rendte en Ræv; det var saa snedigt et Dyr at se til, at jeg aldrig har set Mage; det saa’ saa ondskabsfuldt ud, at man nok kunde blive forskrækket for det; det saa’ sig vidt omkring og havde sine Øjne i Alting; alle de andre saa’ ogsaa forskrækkelige ud. Men just som de var komne hid til Gaarden, vækkede Torve mig, men det er vist, at de Dyr var Menneskers Tanker, og nu skal vi strax staa op." Atle gjorde, som han plejede, sprang op og tog sin Kofte paa, og saa fór han afsted som en Pil; de andre tog deres Vaaben og rustede sig paa det drabeligste; og da de var færdige, kom Atle ned igjen; nu havde han en stærk Brynje paa og et draget Sværd i Haanden. "Rimeligt er det", sagde han, "at det nu vil gaa, som mange har tænkt, at det ikke vil nytte min Maag Stejntor, at han har faaet jer hid; dog vil jeg nu bede eder lade mig raade

for, hvorledes vi skulle ordne os. Mit første Raad er, at vi skulle gaa ud og hen ved Husvæggen og ikke lade os stikke ihjel herinde; jeg tænker ogsaa, at I ikke have i Sinde at fly, hvad der saa end kommer paa." De sagde, at saa var det.

21

Nu er at melde om Torgrim, at da han vaagnede, var han bleven meget varm. "Jeg har været henne paa Gaarden en Stund", sagde han, "og jeg er saa fortumlet i Hovedet, at jeg ikke ved af mig selv at sige, dog skulle vi nu gaa derhen. Jeg mener, vi skal brænde dem inde; paa den Vis faar vi hurtigst Ende paa det." De tog da deres Vaaben og gik ind paa Marken ved Gaarden. Da Atle saa' dem, sagde han: "Nu mener jeg Dyrefjordingerne ere komne hid, og fremmest blandt dem gaar Torgrim Dyressøn, den værste og troldkyndigste Mand i hele Dyrefjord. De er de bedste Venner med Toraren, som har Eftermaalet efter sine Brødre. Skjønt det kunde tykkes urimeligt, vil jeg nu dog gaa imod Torgrim, men du Haavard, som er en stor og prøvet Kæmpe, skal gaa imod to, din Frænde Halgrim tiltænker jeg de to gjæveste af dem, Valbrandssønnerne skal tage fire paa sig, og ligesaa Nu er at melde om Torgrim, at da han vaagnede, var han bleven meget varm. "Jeg har været henne paa Gaarden en Stund", sagde han, "og jeg er saa fortumlet i Hovedet, at jeg ikke ved af mig selv at sige, dog skulle vi nu gaa derhen. Jeg mener, vi skal brænde dem inde; paa den Vis faar vi hurtigst Ende paa det." De tog da deres Vaaben og gik ind paa Marken ved Gaarden. Da Atle saa' dem, sagde han: "Nu mener jeg Dyrefjordingerne ere komne hid, og fremmest blandt dem gaar Torgrim Dyressøn, den værste og troldkyndigste Torbrandssønnerne; Torbjørns Sønner, Grim og Torstejn, tænker jeg kan tage sig af tre, og Torhal og min Huskarl hver en." Da Atle nu havde ordnet det, som han vilde, gik Torgrim og hans Mænd frem imod Husene; de saa', at der var lavet til anderledes, end de havde tænkt; der stod vaabenklædte Mænd rede til at tage imod dem. "Hvem ved", sagde Torgrim, "om ikke Atle den usle er listigere, end vi havde tænkt; dog skulle vi nu gaa imod dem alligevel. De løb da imod hverandre, saaledes som aftalt var. Det første Anfald gjorde Atle den lille; han løb hen og hug til Torgrim med baade Hænder, men Sværdet bed ikke; de huggede til hinanden en Stund, men Sværdet vilde ikke bide paa Torgrim. "Mere ligner du en Trold end et Menneske, Torgrim", sagde Atle, "siden Jern ikke bider paa dig." "Hvor tør du tale om sligt", sagde Torgrim, "jeg hug jo til dig før af al min Magt, men det bed ikke paa din onde Skaldepande." Atle saa' nu, at paa den Vis kom han ingen Vegne; han kastede Sværdet, sprang ind paa Torgrim og kastede ham til Jorden, og da han ikke havde sit Vaaben ved Haanden og vidste, at der var en stor Overmagt imod dem, bøjede han sig over ham og bed Struben over paa ham, trak ham saa hen, hvor Sværdet laa og skar Hovedet af ham. Han saa' sig nu om og saa', at Haavard havde fældet den ene af dem, han havde imod sig; han løb nu først derhen, og længe skiftede de ikke Hug med den anden, førend han ogsaa faldt. Halgrim havde dræbt begge dem, han havde med at gjøre; og ligesaa Torve; Ejulf havde dræbt den ene af sine Modstandere; Tore og Od havde fældet tre, saa de havde en tilbage; Torhal havde dræbt den, han gik imod, men Huskarlen ikke. Haavard bød dem nu at holde op, men Torstejn Torbjørnssøn sagde: "Ikke skal min Fader spørge vester paa Rødesand, at vi Brødre ikke gjør vor Del af Arbejdet lige saa godt som de andre", og dermed røg han med hævet Øxe ind paa ham, der var tilbage, og hug ham i Hovedet, saa han strax fik Bane. Atle spurgte, hvorfor han ikke skulde slaa dem ihjel alle sammen, men Haavard sagde, at det var ingen Nytte til. Atle satte sig da ned og bød, at man skulde føre dem frem for ham, og saa ragede han Haaret af dem, saa de blev ganske skaldede, og smurte dem ind med Tjære; derefter tog han sin Kniv ud af Skeden og skar Ørene af dem, og bød dem gaa med de Mærker til Dyre og Toraren; nu kunde de vel ogsaa nok mindes, sagde han, "at de havde truffet Atle den lille". De var tre, da de fór derfra, men da de kom, havde de været atten i Tallet, alle vel rustede og drabelige at se til. Haavard og hans Mænd gav sig nu til at jorde de Faldne og tog sig saa den Ro og Hvile, de trængte til.

22

Nu er at fortælle om, at Folk kom til Tings; der var mange Mennesker, og iblandt dem mange Høvdinger og anselige Mænd. Gest Odlejfssøn var der, Stejntor fra Øre, Dyre og Toraren, og der blev talt om alle deres Sager. Stejntor svarede paa Haavards og hans Fællers Vegne; han tilbød Forlig, saaledes, at Gest Odlejfssøn skulde dømme, thi han kjendte mest til Sagen, sagde han, og da nu de andre vidste, hvordan de havde indrettet det, gik de villig ind derpaa. Da sagde Gest: "Efterdi det er eders Vilje paa begge Sider, at jeg skal kjende i denne Sag, skal jeg heller ikke være sen dertil. Jeg vil da begynde med det, som blev afgjort sidste Sommer, at for Olaf Haavardssøns Drab skal der gives tredobbelt Mandebod, og skal da Sturlas og Tjodreks og Ljots Drab gaa op derimod, thi de var saa temmelig sagesløse; men Torbjørn Tjodrekssøn skal ligge ubødet for sin Ubilligheds Skyld og for de uhørte Gjerninger, han har øvet imod Haavard og mange andre; lige saa skulle Vak og Skarv ligge paa deres Gjerninger, men Brand den stærkes Drab skal gaa op imod Halgrims Fosterfader Aans, og for Ljot paa Maanebergs Følgesvend, som Haavard og hans Mænd dræbte, skal der bødes én Mandebod. Saa er der Ljots Drab, det kan jeg ikke dømme nogen Bod for, thi vi kjendte alle Ljots Ubillighed mod Torbjørn og alle andre, hvor han har kunnet; det gik ham efter Fortjeneste, at to Børn skulde fælde slig en Kæmpe som ham; ogsaa skal den Eng, som han og Torbjørn havde sammen, nu tilfalde Torbjørn; men til nogen Trøst for Toraren skulle disse Mænd, Halgrim Aasbrandssøn, Torve og Ejulf, Valbrands Sønner, Tore og Od, Torbrands Sønner, og Torstejn og Grim, Torbjørns Sønner, fare af Landet, og da du er temmelig til Aars, skulle de ikke komme tilbage, før de have spurgt, at du er død; men Haavard skal flytte bort fra denne Fjerding af Landet, og ligesaa hans Frænde Torhal. Saa slutter da nu ubrødeligt Forlig og lad det være uden Svig fra nogen af Siderne." Saa gik Stejntor frem og sluttede Forlig paa Haavards og alle hans Stalbrødres Vegne, paa de Vilkaar, som Gest havde bestemt, og udredede det Hundrede i Sølv, der skulde betales. Toraren og Dyre gik ind paa det hele og føjede sig i, hvad der var blevet bestemt. Men da Sagen saaledes var bragt til Ende, kom de Mænd, som Atle havde skaaret Ørene af, og fortalte i alles Paahør, hvordan det var gaaet dem paa deres Færd; det tyktes alle store Tidender, og at de ærlig havde fortjent det; Torgrim, fandt man, havde vist Fjendskab, og at det var gaaet ham derefter. Gest tog da til Orde: "Det er dog et sandt Ord, at jer Frænder ligner Ingen i Ondskab og Nedrighed! hvor kunde det falde dig ind, Toraren, at lade, som du vilde forliges, mens du fór frem med saadan Svig? Men da jeg nu engang har dømt i Sagen med Skaansomhed, saa vil jeg lade det blive ved, hvad der før blev bestemt; men det havde I fortjent, Toraren og Dyre, at eders Sag skulde spildes for eders Underfundigheds Skyld, og det skal I faa derfor, at jeg aldrig skal yde jer nogen Hjælp i eders Sager mer; men giv du dig tilfreds dermed, Stejntor, thi fra nu af skal jeg yde dig min Bistand, imod hvem du saa end har Sag; du har ført dig vel og mandig op. Stejntor sagde, at Gest skulde raade: "Det tykkes mig, at det er blevet værst for dem selv, eftersom de har sat mange Mænd til og deres gode Navn og Rygte oven i Kjøbet." Saa sluttedes Tinget, og Gest og Stejntor skiltes med stort Venskab, men Toraren og Dyre vare saare ilde til Mode. Da Stejntor kom hjem, sendte han Bud efter dem i Odderdal, og da de mødtes, fortalte de hverandre, hvordan det var gaaet, og det tyktes dem at være saare godt, eftersom Sagerne stod. De takkede Stejntor, for at han havde ført det til Ende for dem, sagde ogsaa, at hans Maag Atle havde opført sig godt imod dem og havde vist sig som en modig Mand. Der blev da det hedste Venskab imellem de to Maage, og Atle holdtes altid siden for en brav Mand, hvor han saa kom hen.

23

Derefter fór Haavard og alle de andre hjem til Isfjord; Bjargø blev saare glad og ligesaa Brødrenes Fædre; de var til Mode, som om de var blevne unge igjen, Haavard gav sig nu til at lave til et stort Gilde; Gaarden var stor og statelig, og det skortede ikke paa noget; han bød Stejntor paa Øre og hans Maag Atle, Gest Odlejfssøn og alle sine Frænder og Maage til sig, saa der kom mange sammen; det blev et ypperligt Gilde, og de sad der en Uge i Glæde og Gammen. Haavard var rig paa alskens Gods,

og da Gildet var endt, gav han Stejntor tredive Beder og fem Øxne, Skjold og Sværd og en Guldring, idel kostelige Klenodier; Gest Odlejfssøn gav han to Guldringe og ni Øxne; ogsaa Atle Bonde, Valbrandssønnerne, Torbrandssønnerne og Torbjørnssønnerne gav han gode Gaver, somme Vaaben og somme andre Ting; sin Frænde Halgrim gav han Sværdet Gunloge og dertil andre gode Vaaben, og takkede dem for god Bistand og mandig Færd. Ogsaa alle de andre, han havde budet til sig, gav han gode Gaver, thi der skortede ikke paa Guld og Sølv. Da Gildet var endt, skiltes de alle i største Kjærlighed; Stejntor red hjem til Øre, Gest til Bardastrand og Atle tilOdderdal. Men de, som skulde fare af Landet, fore vester til Vadil og bort derfra om Sommeren; de fik god Bør og kom til Norge, hvor dengang Haakon Jarl raadede; der var de om Vinteren, og da det vaaredes, fik de sig Skibe og for i Viking og blev navnkundige Mænd. Det drev de nogle Aar, og saa kom de tilbage, da Toraren var død. De blev berømmelige Mænd, og der fortælles meget om dem baade her i Landet og vidt og bredt andensteds; men nu have vi ikke mere at fortælle om dem.

24

Haavard solgte Sin Gaard og flyttede til Svarfadardal op i den Dal, som hedder Oxedal; der byggede han en Gaard, som han kaldte Haavardsstad. Da han havde boet der i nogle Aar, spurgte han, at Haakon Jarl var død, og at Olaf Tryggvessøn var kommen til Landet og bleven Enevoldskonge over Norge, og at han forkyndte en ny og sand Tro. Saa brød han op med sin Hustru Bjargø og sin Frænde Torhal, og kom til Kong Olaf, som tog vel imod ham. Blev Haavard da døbt og alle de, der vare med ham, og de var Vinteren over hos Kongen, der holdt dem meget i Ære. Den Vinter døde Bjargø, og Haavard og Torhal fore da tilbage til Island om Sommeren. Haavard havde meget Kirketømmer hjem med sig. Han satte nu Bo i den nedre Del af Torhalsdal, men længe havde han ikke boet der, før han faldt i Sot. Han kaldte da sin Frænde Torhal til sig og sagde: "Sagerne staa nu saa, at jeg har faaet Sot, og den vil blive min Bane. Nu vil jeg, at du tager mit Gods i Arv efter mig; jeg under dig vel at nyde det, thi du har tjent mig vel og ydet mig god Hjælp. Du skal flytte op i den øvre Ende af Torhalsdal; der skal du lade bygge en Kirke, og der vil jeg have min Grav." Og en liden Stund efter, at han havde sagt, hvordan han vilde, det skulde være, døde han. Torhal brød strax op, flyttede op i Dalen og byggede der sig en statelig Gaard, som han kaldte Torhalsstad. Han fik et godt Gifte, og mange Mænd nedstamme fra ham. Selv boede han der, til han blev gammel. Da Kristendommen kom ud til Island, lod han bygge en Kirke ved sin Gaard af det Tømmer, Haavard havde ført hjem; det blev et stateligt Hus, og ved den Kirke blev Haavard begravet. Han tyktes at have været en udmærket Mand, og dermed slutte vi denne Saga.